

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА
ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Навчально-науковий інститут права

Кафедра конституційного права та галузевих дисциплін

07-02-22

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

Лагоднюк О.А.

“ ___ ” _____ 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ

ACTUAL PROBLEMS OF CIVIL LAW AND PROCESS

(шифр і назва навчальної дисципліни)

(name of the discipline)

спеціальність 081 «Право»
specialty 081 «Law»
(шифр і назва спеціальності)
(code and name of the specialty)

Рівне – 2018

Робоча програма з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми цивільного права і процесу» для студентів за спеціальністю 081 «Право». Рівне: НУВГП, 2018 року, 25 с.

Розробники: доцент кафедри конституційного права та галузевих дисциплін, к.ю.н. Водоп'ян Т.В.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри конституційного права та галузевих дисциплін

Протокол № 2 від «05» жовтня 2018 року

Завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін _____

Міщук І.В.

«__» _____ 2018 року

Схвалено методичною комісією спеціальності 081 «Право».

Протокол № _____ від «__» _____ 2018 року

Голова _____

проф. Цимбалюк В.І.

«__» _____ 2018 року

© Водоп'ян Т.В., 2018 р.

© НУВГП, 2018 р.

ВСТУП

Програма нормативної навчальної дисципліни “Актуальні проблеми цивільного права і процесу” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «Право».

Предметом вивчення навчальної дисципліни “Актуальні проблеми цивільного права і процесу” є актуальні проблеми розвитку цивільного та цивільного процесуального права, наукові погляди і концепції, які існують в доктрині цивільного та цивільного процесуального права. Оволодіння нормами цивільного та цивільного процесуального права, знання проблем в їх застосуванні на практиці допомагатимуть студентам вирішувати практичні ситуації, обирати тактику ведення юридичної справи, юридично грамотно складати процесуальні документи, що є обов’язковою вимогою майбутнього юриста для роботи за фахом.

При вивченні актуальних питань цивільного права та процесу розглядаються проблемні питання матеріального та процесуального права, особливості процедури (порядку) розгляду цивільних справ. Тому вивчення цієї дисципліни допомагає студентам оволодіти навичками практичного застосування теоретичних знань, вирішення складних питань у галузі матеріального права та процесуального права.

Міждисциплінарні зв’язки: дисципліна “Актуальні проблеми цивільного права і процесу” є складовою частиною циклу фундаментальних дисциплін для підготовки студентів за спеціальністю «Право». Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів – «Цивільне право», «Цивільний процес», «Трудове право», «Теорія держави і права» та «Сімейне право».

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

“Актуальні проблеми цивільного права і процесу” як навчальна дисципліна є напрямом досліджень, що поєднує в собі досягнення науки цивільного права та цивільного процесу, а також практики застосування норм зазначених галузей права у судовій, правозахисній діяльності.

У робочій програмі «Актуальні проблеми цивільного права і процесу» викладено сутність та наукові погляди на загальні положення цивільного права та процесу, особливості регулювання особистих немайнових прав фізичної особи, речових прав, зобов’язальних прав, деліктного права, спадкового права, розгляду цивільних справ в порядку позовного. наказного. окремого провадження на різних стадіях цивільного процесу.

Ключові слова: цивільне право, цивільний процес, цивільне судочинство, цивільна справа, приватне право.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Abstract

Actual problems of civil law and process as a discipline is a research area that combines the achievements of civil law science and civil process, as well as the practice of applying the norms of these areas of law in judicial, human rights activities.

The work program "Actual problems of civil law and process" describes the essence and scientific views on the general provisions of civil law and process, especially the regulation of personal non-property rights of an individual, property rights, obligations rights, tort law, inheritance law, consideration of civil cases order of claim, also separate proceedings at various stages of the civil process.

Key words: civil law, civil process, civil justice, civil law, private law.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 08 «Право»	Нормативна	
	Спеціальність 081 «Право»		
Модулів – 1		Рік підготовки: 2 курс	Рік підготовки: 2 курс
Змістових модулів – 2		Семестр: 3-ий	Семестр: 3-ий
Індивідуальне науково-дослідне завдання – курсова робота – 58 год.		Лекції – 38 год.	Лекції – 2 год.
Загальна кількість годин – 180		Практичні- 30 год.	Практичні - 16 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5		Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Лабораторні - -год.
	Самостійна робота –54 год.		Самостійна робота –104 год.
	Індивідуальне науково-дослідне завдання – курсова робота - 58		Індивідуальне науково-дослідне завдання – курсова робота - 58
		Вид контролю – екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 37% до 63%;

заочної форми навчання – 10 % до 90%

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми цивільного права і процесу» є ознайомлення студентів з проблемами розвитку цивільного та цивільного процесуального права, науковими поглядами і концепціями, які існують в доктрині цивільного та цивільного процесуального права.

2.2. Завдання курсу:

- дослідження проблемних аспектів цивільного права і процесу;
- вивчити наукові підходи у трактуванні явищ цивільного права і процесу;
- формування здатності аналізувати ситуації та знаходити відповідне нормативне та теоретичне обґрунтування при їх вирішенні;
- оволодіти навичками складання цивільно-процесуальних документів;
- дослідження основних тенденцій розвитку цивільного та цивільно-процесуального законодавства.

2.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- теоретичні основи цивільного та цивільного процесуального права;
- концепцію підходів до розуміння принципів цивільного права та процесу, їх систему та порядок реалізації в сучасному праві;
- наукові концепції вчених-процесуалістів щодо актуальних проблем цивільного права та процесу;
- особливості процесуального становища суб'єктів та об'єктів цивільного права, суб'єктів цивільного процесу;
- теоретичні та практичні аспекти окремих видів проваджень та стадій цивільного процесу в світлі нової законодавчої регламентації;
- актуальні питання інституту доказування і застосування окремих засобів доказування;
- актуальні проблеми реформування цивільного права та цивільного судочинства;
- перспективи розвитку науки цивільного та цивільного процесуального права.

вміти:

- правильно застосовувати норми матеріального і процесуального права при вирішенні практичних та теоретичних ситуацій;
- грамотно проводити аналіз норм цивільного матеріального і процесуального права;

- складати процесуальні документи;
- проводити аналіз процесуальних документів, які ухвалені судом, а також іншими особами, з метою виявлення в них недоліків.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Проблемні питання цивільного права і процесу

Змістовий модуль 1. Актуальні проблеми цивільного права

Тема 1. Цивільне право в системі приватного права. Загальна характеристика правових систем зарубіжних країн.

Загальні тенденції у визначенні предмета цивільно – правового регулювання: основні проблеми. Методологія цивільного права в сучасних умовах. Новітні підходи у визначенні принципів та функцій цивільного права. Система сучасного цивільного права. Проблеми відмежування цивільного права від інших галузей права на сучасному етапі. Основні правові системи сучасності. Монізм та дуалізм в приватному праві.

Тема 2. Джерела цивільного права

Поняття та система цивільного законодавства України. Форми систематизації цивільного законодавства. Розвиток цивільного законодавства на українських землях. Кодифікації цивільного законодавства України на сучасному етапі. Гармонізація, уніфікація а конвергенція цивільного законодавства. Судова практика та судові прецеденти як джерела цивільного права України. Звичай як джерела цивільного права. Акти цивільного законодавства і договір.

Тема 3. Проблемні питання в цивільно-правовому регулюванні фізичних та юридичних осіб

Особливості цивільно-правового регулювання фізичних осіб. Історичний розвиток поняття правосуб'єктності. Проблеми співвідношення понять правосуб'єктність, правоздатність та дієздатність фізичної особи. Цивільно-правові проблеми обмеження дієздатності фізичної особи та визнання її недієздатної. Актуальні проблеми засобів індивідуалізації фізичних осіб.

Розвиток уявлень про колективний суб'єкт права в римську добу. Основні положення теорії фікції та її розвиток в російській цивілістичній доктрині. Теорія реального союзу та її основні положення. Інші теорії юридичної особи в цивілістичній доктрині кінця XIX – початку XX ст. Розвиток теорії юридичної особи в радянський період. Поняття юридичної особи в сучасному цивільному законодавстві та доктрині. Класифікація

юридичних осіб в українському законодавстві. Види юридичних осіб приватного права.

Поняття юридичної особи публічного права. Співвідношення понять «державний орган» і «юридична особа публічного права». Співвідношення понять «компетенція державного органу» і «правосуб'єктність юридичної особи публічного права». Види юридичних осіб публічного права. Участь держави Україна в цивільних правовідносинах. Участь юридичних осіб публічного права у відносинах: а) власності; б) корпоративних; в) договірних; г) деліктних; г) спадкових.

Тема 4. Особисті немайнові права: проблеми теорії і практики

Поняття та види особистих немайнових прав фізичних осіб: історія та сучасність. Особисті немайнові правовідносини у предметі цивільно-правового регулювання. Проблеми диференціації суб'єктів цивільних правовідносин з позиції наділення особистими немайновими правами. Особливості реалізації певних особистих немайнових прав: право на життя, право на здоров'я, право на приватність. Цивільно-правові аспекти захисту персональних даних.

Тема 5. Актуальні проблеми права власності в Україні

Загальна характеристика речових прав. Поняття, ознаки та система речових прав. Право власності. Суб'єкти права власності. Об'єкти права власності. Набуття права власності. Здійснення права власності. Припинення права власності. Право власності юридичних осіб. Право власності держави. Право власності територіальних громад. Довірча власність. Захист права власності. Підстави і форми захисту права власності. Способи захисту права власності. Речові права на чуже майно. Володіння, суперфіцій, емфітевзис. Поняття, ознаки та види сервітутів.

Тема 6. Окремі проблеми договірних зобов'язань

Загальна характеристика вчення про зобов'язання. Види зобов'язань. Виконання зобов'язань: поняття, предмет, способи, місце, строк. Принципи виконання зобов'язань у сучасній доктрині. Підтвердження виконання зобов'язань в теорії та практиці. Особливості виконання зобов'язання із множинністю осіб. Уступка вимоги і переведення боргу в зобов'язальних правовідносинах. Загальна характеристика регресних зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань за ЦК України. Акцесорність способів забезпечення виконання зобов'язань. Підстави та правові наслідки припинення зобов'язань.

Тема 7. Проблемні питання недоговірних зобов'язань в цивільному праві України

Історичний розвиток положень про недоговірні зобов'язання в цивільному праві: римське право, дореволюційний період, радянське право, сучасне право. Поняття та ознаки недоговірного зобов'язання.

Групи недоговірних зобов'язань. Зобов'язання, підставою виникнення яких є односторонні правомірні дії. Зобов'язання, підставою виникнення яких є неправомірні дії. Зобов'язання, підставою виникнення яких можуть бути як правомірні, так і неправомірні дії. Зобов'язання, підставою виникнення яких є адміністративні акти. Поняття та особливості цивільно-правових зобов'язань, що виникають із односторонніх правомірних дій. Зобов'язання із публічної обіцянки винагороди. Співвідношення зобов'язання із публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу та зобов'язання із публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Зобов'язання із рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Цивільно-правові зобов'язання, що виникають із односторонніх правомірних дій, які не регулюються Цивільним кодексом України.

Тема 8. Відшкодування шкоди в цивільному праві України: проблемні питання

Історія зобов'язань із заподіяння шкоди. Поняття та ознаки, функції зобов'язання із завдання шкоди. Принципи деліктних зобов'язань. Суб'єкти зобов'язання із заподіяння шкоди. Об'єкт зобов'язання із заподіяння шкоди – відшкодування, що надається потерпілому. Поняття недоговірної (деліктної) відповідальності. Підстави недоговірної відповідальності. Наявність шкоди (збитків) як підстава деліктної відповідальності. Теорії причинного зв'язку в доктрині цивільного права. Вина як умова недоговірної відповідальності. Випадки відповідальності без вини. Підстави звільнення від недоговірної відповідальності. Відшкодування шкоди, заподіяної майну особи. Відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я фізичної особи. Відшкодування шкоди, заподіяної смертю фізичної особи. Компенсація моральної шкоди. Кондикційні зобов'язання в цивільному праві.

Тема 9. Актуальні проблеми спадкового права

Становлення та розвиток доктрини спадкового права в Україні. Принципи спадкового права. Правові проблеми спадкування за заповітом. Особливості правової природи заповідального відказу та покладання у спадковому праві. Заповіт з умовою: проблеми теорії та практики. Тлумачення заповіту. Зміна та скасування заповіту. Проблеми спадкового договору. Проблеми спадкування за законом. Зміна черговості одержання права на спадкування. Здійснення права на спадщину. Прийняття та відмова від спадщини. Проблеми захисту суб'єктивного права на обов'язкову частку спадщини. Усунення від спадкування як вид цивільно-правової відповідальності. Особливості спадкування окремих об'єктів.

Змістовний модуль 2. Проблемні питання цивільного процесу

Тема 10. Теоретичні основи цивільного процесуального права

Поняття і специфічні риси предмету і методу цивільного процесуального права. Проблемні питання сутності і значення цивільної процесуальної форми. Норми цивільного процесуального права. Поняття, межі дії та реалізація в цивільному судочинстві. Стадії і провадження як поняття, що визначають структуру цивільного процесу. Характеристика джерел цивільного процесуального права. Аналогія права та аналогія закону. Міжнародні договори і угоди як джерела цивільного процесуального права. Сучасні тенденції розвитку цивільного процесуального права

Тема 11. Проблемні питання реалізації принципів цивільного процесу

Поняття і значення принципів цивільного процесу як найважливіших гарантій здійснення правосуддя. Особливості системи принципів цивільного процесу: наукові підходи вчених-процесуалістів. Підстави класифікації принципів цивільного процесуального права: наукові підходи. Взаємозв'язок принципів цивільного процесуального права. Система організаційних принципів цивільного процесуального права і їх роль в здійсненні правосуддя у цивільних справах. Проблемні питання реалізації функціональних принципів в сучасному цивільному процесі.

Тема 12. Цивільні процесуальні відносини в системі цивільного процесу: проблеми теорії та практики

Цивільні процесуальні правовідносини - поняття, ознаки, критерії класифікації: наукові підходи вчених-процесуалістів. Особливості юридичних фактів, які породжують цивільні процесуальні правовідносини. Проблемні питання змісту і об'єкту цивільних процесуальних правовідносин. Особливості системи і структури цивільних процесуальних правовідносин. Загальна класифікація суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин: наукові погляди вчених-процесуалістів. Особливості складу осіб, які беруть участь в справі: наукові концепції. Особливості складу осіб, які сприяють здійсненню правосуддя: питання теорії і практики.

Тема 13. Актуальні питання інституту доказування в науці цивільного процесуального права

Місце судового доказування в здійсненні цілей і завдань правосуддя. Проблемні питання поняття судового доказування в науці цивільного процесуального права. Особливості елементів структури судового доказування. Правова природа обов'язків по доказуванню в сучасному цивільному процесі: проблеми теорії і практики. Суб'єкти

цивільного процесуального доказування. Поняття та ознаки судових доказів: нові підходи вчених процесуалістів. Класифікація фактів, які складають предмет доказування: наукові концепції вчених-процесуалістів. Спірні питання класифікація доказів. Доказовий зміст пояснень сторін і третіх осіб. Процесуальний порядок отримання та дослідження пояснень сторін і третіх осіб, їхніх представників, допитаних як свідків: проблемні питання. Показання свідків як процесуальний засіб доказування. Процесуальний порядок отримання і дослідження показань свідків. Імунітет свідків. Висновок експерта як засіб доказування. Предмет висновку експерта. Спірні погляди щодо висновку експерта як змішаного доказу.

Тема 14. Актуальні проблеми позовної форми захисту цивільних прав

Поняття позову як процесуального засобу судового захисту цивільного права в теорії науки цивільного процесуального права. Характеристика ознак позову і позовної форми процесу. Спірні питання поняття і сутності позовного провадження. Проблемні питання елементів позову. Тотожність позову. Спірні питання права на пред'явлення позову, передумови виникнення цього права і умови його належного здійснення. Поняття, критерії, межі і умови зміни позову. Суб'єкти права на зміну позову. Відмова від позову та визнання позову як реалізація диспозитивних прав сторонами в цивільному процесі. Особливості права на судовий захист відповідача і процесуальні засоби його здійснення. Юридична природа мирової угоди. Порядок її укладення та визнання судом, і її правові наслідки. Зустрічний позов в цивільному процесі. Порядок забезпечення позову і його скасування.

Тема 15. Особливості перегляду рішень суду в цивільному процесі: питання теорії і практики

Теоретичні проблеми апеляційного оскарження рішень суду першої інстанції. Основні особливості сучасної моделі апеляційного провадження. Інститут апеляції: принципи, поняття, види. Науково-практичні проблеми реалізації права на апеляційне оскарження. Повноваження суду апеляційної інстанції: проблемні питання. Загальна характеристика підстав для скасування судових рішень. Особливості апеляційного оскарження ухвал суду першої інстанції. Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду як касаційна інстанція в цивільних справах. Особливості права касаційного оскарження судових рішень суду першої і апеляційної інстанції, які набрали законної сили. Особливості касаційного оскарження рішень особами які не брали участь у справі: актуальні питання. Межі розгляду справи судом касаційної інстанції. Сутність та характеристика підстав щодо скасування судових рішень судом касаційної інстанції. Підстави перегляду судових рішень у зв'язку з винятковими та нововиявленими обставинами. Виконання

судових рішень: актуальні проблеми.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	в тому числі				усього				
		Лекцій	Практичних	Індивідуальних	Самостійних		Лекцій	Практичних	Індивідуальних	Самостійних
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль I. Проблемні питання цивільного права і процесу										
Змістовий модуль 1. Актуальні питання цивільного права										
Тема 1. Цивільне право в системі приватного права. Загальна характеристика правових систем зарубіжних країн.	13	4	2	-	3	11		1	-	6
Тема 2 Джерела цивільного права	11	2	2	-	3	11		1	-	7
Тема 3. Проблемні питання в цивільно-правовому регулюванні фізичних та юридичних осіб	12	2	2	-	3	12		1	-	7
Тема 4. Особисті немайнові права: проблеми теорії і практики	12	2	2	-	4	11		1	-	7
Тема 5. Актуальні проблеми права власності в Україні	12	2	2	-	4	12		1	-	7
Тема 6. Окремі проблеми договірних зобов'язань	14	4	2	-	4	13		2	-	7
Тема 7. Проблемні питання недоговірних зобов'язань в	12	2	2	-	4	12		1	-	7

цивільному праві України										
Тема 8. Відшкодування шкоди в цивільному праві України: проблемні питання	12	2	2	-	3	14	2	1	-	7
Тема 9. Актуальні проблеми спадкового права	12	2	2	-	4	12		1	-	7
Разом змістовий модуль 1.	110	22	18	-	32	108	2	10	-	62
Змістовний модуль 2. Проблемні питання цивільного процесу										
Тема 10. Теоретичні основи цивільного процесуального права України	11	2	2	-	3	12		1	-	7
Тема 11. Проблемні питання реалізації принципів цивільного процесу	11	2	2	-	3	12		1	-	7
Тема 12. Цивільні процесуальні відносини в системі цивільного процесу: проблеми теорії та практики	11	2	2	-	4	12		1	-	7
Тема 13. Актуальні питання інституту доказування в науці цивільного процесуального права	11	2	2	-	4	12		1	-	7
Тема 14. Актуальні проблеми позовної форми захисту цивільних прав: актуальні проблеми теорії і практики	13	4	2	-	4	12		1	-	7
Тема 15. Особливості перегляду рішень суду в цивільному процесі: питання теорії і практики	13	4	2	-	4	12		1	-	7
Разом змістовий модуль 2	70	16	12	-	22	72		6	-	42
Всього годин	180	38	30	58	54	180	2	16	58	104

5. Теми практичних занять

Назва теми	К-ть годин	
	Денна форма	Заочна форма
Тема 1. Теоретичні основи цивільного процесуального права України	2	1
Тема 2. Проблемні питання реалізації принципів цивільного процесу	2	1
Тема 3. Цивільні процесуальні відносини в системі цивільного процесу: проблеми теорії та практики	2	1
Тема 4. Актуальні питання інституту доказування в науці цивільного процесуального права	2	1
Тема 5. Актуальні проблеми позовної форми захисту цивільних прав	2	1
Тема 6. Проведення у справі до судового розгляду: актуальні проблеми теорії і практики	2	2
Тема 7. Судові рішення в цивільному процесі: проблемні питання	2	1
Тема 8. Особливості перегляду рішень суду в цивільному процесі: питання теорії і практики	2	1
Тема 9. Актуальні проблеми спадкового права	2	1
Тема 10. Теоретичні основи цивільного процесуального права України	2	1
Тема 11. Проблемні питання реалізації принципів цивільного процесу	2	1
Тема 12. Цивільні процесуальні відносини в системі цивільного процесу: проблеми теорії та практики	2	1
Тема 13. Актуальні питання інституту доказування в науці цивільного процесуального права	2	1
Тема 14. Актуальні проблеми позовної форми захисту цивільних прав: актуальні проблеми теорії і практики	2	1
Тема 15. Особливості перегляду рішень суду в цивільному процесі: питання теорії і практики	2	1
Всього	30	16

6. Самостійна робота

Національний університет
застосування науки, господарства
та природокористування

Назва теми	К-ть годин	
	Денна форма	Заочна форма
Тема 1. Теоретичні основи цивільного процесуального права України	3	6
Тема 2. Проблемні питання реалізації принципів цивільного процесу	3	7
Тема 3. Цивільні процесуальні відносини в системі цивільного процесу: проблеми теорії та практики	3	7
Тема 4. Актуальні питання інституту доказування в науці цивільного процесуального права	4	7
Тема 5. Актуальні проблеми позовної форми захисту цивільних прав	4	7
Тема 6. Провадження у справі до судового розгляду: актуальні проблеми теорії і практики	4	7
Тема 7. Судові рішення в цивільному процесі: проблемні питання	4	7
Тема 8. Особливості перегляду рішень суду в цивільному процесі: питання теорії і практики	3	7
Тема 9. Актуальні проблеми спадкового права	4	7
Тема 10. Теоретичні основи цивільного процесуального права України	3	7
Тема 11. Проблемні питання реалізації принципів цивільного процесу	3	7
Тема 12. Цивільні процесуальні відносини в системі цивільного процесу: проблеми теорії та практики	4	7
Тема 13. Актуальні питання інституту доказування в науці цивільного процесуального права	4	7
Тема 14. Актуальні проблеми позовної форми захисту цивільних прав: актуальні проблеми теорії і практики	4	7
Тема 15. Особливості перегляду рішень суду в цивільному процесі: питання теорії і практики	4	7
Всього	54	104

7. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (КУРСОВА РОБОТА)

Курсова робота є одним із видів індивідуальних завдань творчого характеру, передбачених навчальним планом першого рівня вищої освіти «бакалавр». Курсова робота повинна містити глибоке теоретичне осмислення актуальної проблеми, аналіз чинного законодавства, судової практики та спеціальної літератури, а також власні пропозиції та рекомендації. Обсяг роботи 35-40 аркушів. Робота повинна складатися з: вступу, 2-3 розділів, підрозділів, висновку, списку використаної літератури і додатків.

Курсова робота оцінюється за двома критеріями: теоретична частина – максимально 60 балів, і захист роботи з урахуванням якості виступу та відповідей на запитання - максимально 40 балів, що в сумі становить 100 балів.

Для виконання індивідуального завдання передбачено методичні рекомендації в яких міститься перелік тем для курсової роботи та чіткий опис вимог до її оформлення.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця з правознавства з урахуванням індивідуальних особливостей учасників навчального процесу й спілкування.

З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу: робота в малих групах; ділові та рольові ігри; тестові завдання; виконання індивідуальних науково-правових досліджень; ситуативне моделювання; навчальні дискусії; опрацювання дискусійних питань; практичні справи.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основними методами оцінювання є:

1. аналіз усних відповідей;
2. виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

- 0% - завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру ;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Розподіл балів які отримують студенти за екзамен

Поточне тестування та самостійна робота															Екз аме н	Всь ого
Змістовий модуль №1									Змістовий модуль № 2							
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 1 0	Т 1 1	Т 1 2	Т 1 3	Т 1 4	Т 1 5	40	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		

T1, T2 ... T15 – теми змістових модулів.

Розподіл балів які отримують студенти за курсову роботу

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
30	30	40	100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національної шкалою для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
	90-100
82-89	добре
74-81	
64-73	задовільно
60-63	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення навчальної дисципліни включає:

1. 07-02-52 Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми цивільного права і процесу» для студентів спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання / Т.В. Водоп'ян. Рівне : НУВГП, 2018.

2. 07-02-40 Методичні вказівки до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми цивільного права і процесу» для студентів спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання / Т.В. Водоп'ян. Рівне : НУВГП, 2018

3. Конспект лекцій на електронних носіях.

4. Нормативні документи Міністерства освіти і науки.

5. Мультимедійні презентації до тем дисципліни «Актуальні проблеми цивільного права і процесу».

6. Роздавальний матеріал до семінарських занять.

11. Рекомендована література

11.1 Базова

1. Цивільне право України (традиції та новації); за заг. ред. Є. О. Харитонова, Т. С. Ківалової, О. І. Харитонової. О., 2010.

2. Цивільне право України за ред. Г. Б. Яновицької, В. О. Кучера Л., 2011.

3. Цивільне право України. Академічний курс. У двох томах / За ред. Я.М.Шевченко. К., 2006.

4. зобов'язання; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. С. Бичкової. – К., 2014.

5. Цивільне право України. Загальна частина. К, 2013.

6. Цивільне право України. Загальна частина / за ред. проф. І. А. Бірюкова і Ю. О. Заїки. К., 2014.

7. Цивільне право України. Загальна частина/ за ред. О. В. Дзери, К., 2010..

8. Цивільне право України. Загальна частина: Підручн. / За ред. І.А.Бірюкова, Ю.О.Заїки - К., 2008.

9. Цивільне право України. Курс лекцій / За ред. Р.Б.Шишки. Х., 2004.

10. Цивільне право України. Особлива частина. К., 2010.

11. Цивільне право України. У 2-х ч. Запоріжжя, 2016.

12. Цивільне право України: Академічний курс. К., 2003.

13. Цивільне право України: Загальна частина. К., 2010.

14. Цивільне право України: курс лекцій / за ред. Р.Б. Шишки, В. А. Кройтора. Х., 2008.

15. Цивільне право України: навч. посіб. / за ред. Р. О. Стефанчука. К., 2007.

16. Цивільне право України: Підручн: У 2 кн. / За ред.О.В.Дзери, Н.С.Кузнецової. К., 2006.

17. Харитонов С.О., Саніахметова Н.О. Цивільне право України. К., 2005.

18. Цивільне право України: підручник: у 2 т. Х., 2011.

19. Цивільне процесуальне право України / За ред. В.В. Комарова. Х., 1992.

20. Цивільне процесуальне право України. За редакцією В.В. Комарова. Харків, 1999.

21. Цивільний кодекс України: Коментар. За заг. ред. Харитонова С.О., Калітенко О.М. Х., 2003.

22. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців).-Т. 12: Право власності та інші речові права/за ред. І.В.Спасибо-Фатєєвої. Х., 2009.

23. Цивільний процес України: Проблеми і перспективи. К., 2006.

24. Цивільний процес. За ред. Ю.В. Білоусова. К., 2005.

25. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар. За ред. В.І. Тертишнікова. Харків, 2006.

26. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар: У 2 т. / За заг. ред. С.Я. Фурси. К, 2006.

11. 2 Допоміжна

1. Агарков М.М. Обязательство по советскому гражданскому праву. М., 1941.

2. Аномалії у цивільному праві; відп. ред. Р.А. Майданик. К., 2010.

3. Антологія української юридичної думки. В 6 т. - Т. 6. Цивільне право / Відп. ред. Я.М.Шевченко - К., 2003.

4. Безклубий І.А. Банківські правочини. К., 2007.

5. Беляневич О.Г. Господарський договір та способи його укладання. К., 2002.

6. Бєрвєно С. М. Проблеми договірної права України. К, 2006.

7. Берєстова І.Е. Набуття і збереження майна без достатньої правової підстави: загальнотеоретичні проблеми та правові наслідки. Дніпропетровськ, 2005.

8. Бобрик В. І. Особисте життя як об'єкт цивільно-правової охорони. К., 2008.

9. Боднар Т. В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві.К., 2005.

10. Боднар Т. В. Договірні зобов'язання в цивільному праві (загальні положення). К., 2007.

11. Брагинский М.И. Витрянский В.В. Договорное право. М., 2006.

12. Братусь С.Н. Предмет и система советского гражданского права. М., 1963.

13. Васильєв С. В. Довідник з підготовки до судового розгляду окремих категорій цивільних справ. Х., 2010.

14. Васильєва В.А. Цивільно-правове регулювання діяльності з надання посередницьких послуг. Івано-Франківськ, 2006.

15. Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ. Пленум. Постанови пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ (2011-2013). К., 2013.

16. Галянтич М.К. Теоретико-правові засади реалізації житлових прав громадян в умовах ринкових перетворень. К., 2006.

17. Гражданский кодекс Франции (Кодекс Наполеона). К., 2006.

18. Гражданское уложение Германии. М., 2004.

19. Грибанов В.П. Осуществление и защита гражданских прав. – М., 2000.

20. Дзера О.В. Розвиток права власності громадян в Україні. К., 1996.

21. Дзера І. О. Цивільно-правові засоби захисту права власності в Україні: монографія. К., 2001.

22. Дзера О. В. Розвиток права власності громадян в Україні. К., 1996.

23. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб.; за ред. О.В.Дзери. К., 2008.

24. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб.; за ред. О.В. Дзери. К., 2009.

25. Загальна теорія цивільного права: підручник / за ред. О.А. Підпригори, Д.В. Бобрової. К., 1992.

26. Заїка Ю. О. Спадкове право України. К., 2009.

27. Заїка Ю. О. Українське цивільне право: навч. посіб. К., 2008.

28. Zobov'язальne pravo: teorija i praktyka: Navch. posibn. / Za red. O.V. Dzery. K., 2000.

29. Иоффе О.С. Избранные труды по гражданскому праву: Из истории цивилистической мысли. Гражданское правоотношение. Критика теории “хозяйственного права”. М., 2000.

30. Иоффе О.С. Обязательственное право. М., 1975.

31. Йоффе О.С. Избранные труды по гражданскому праву. М., 2004.

32. Карнаух Б. П. Вина як умова цивільно-правової відповідальності. Харків, 2014.

33. Ківалова Т.С. Zobov'язання відшкодування шкоди у цивільному законодавстві України (теоретичні аспекти). Одеса, 2008.

34. Кодифікація приватного (цивільного) права України. /За ред. проф. А.Довгерта. К., 2000.

35. Комаров В. В. Предмет цивільного процесуального права. Х., 1992.

36. Комаров В. В. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства. Х., 2008.

37. Коссак В.М. Іноземні інвестиції в Україні: цивільно-правовий аспект. Львів, 1996.
38. Коссак В.М. Право інтелектуальної власності. К., 2007.
39. Кохановська О. В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві. К., 2006.
40. Красавчиков О. А. Юридические факты в советском гражданском праве. М., 1958.
41. Кузнецова Н.С, Назарчук І.Р. Ринок цінних паперів в Україні: правові основи формування та функціонування. К., 1998.
42. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права. К., 2004.
43. Луспеник Д. Д. Застосування новел ЦК і ЦПК України в судовій практиці. Х., 2005.
44. Луспеник Д.Д. Розгляд цивільних справ судом першої інстанції. Харків, 2006.
45. Луць А. В. Свобода договору в цивільному праві України. К., 2005.
46. Луць В. В. Строки і терміни у цивільному праві. К., 2013.
47. Луць В.В. Контракти у підприємницькій діяльності. К., 1999.
48. Луць В.В. Строки захисту цивільних прав. - Львів, 1993.
49. Майданик Р.А. Проблеми довірчих відносин у цивільному праві. К., 2002.
50. Майданик Р А. Цивільне право: Загальна частина. Вступ у цивільне право. К., 2012.
51. Мейер Д.И. Русское гражданское право. Ч. I-II, М., 1997.
52. Міжнародні стандарти у сфері судочинства. К., 2010.
53. Морандьєр Л.Ж.. Гражданское право Франции. -М., 1961.
54. Науково- практичний коментар до цивільного законодавства України. В4тт.- К., 2004.
55. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т.; за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця.- 5-е вид. перероб і доп.; К., 2013.
56. Окреме провадження: монографія; за ред.В.В.Комарова. – Х., 2011.
57. Особисті немайнові права інтелектуальної власності творців. / За ред. В.В.Луця. К., 2007.
58. Особливості захисту суб'єктивних цивільних прав; монографія / За ред. О. Д. Крупчана, В. В. Луця. К., 2012.
59. Отраднова О.О. Неустойка в цивільному праві. Дис...к.ю.н. К., 2002.
60. Победоносцев К. Курс гражданского права. – СПб, 1896. – Ч. I-III.
61. Позовне провадження / за ред. В. В. Комарова. – Х., 2011.
62. Покровський И.А. Основные проблемы гражданского права. - М., 1998.

63. Право власності в Україні: Навч. посіб. / За ред. О.В.Дзери, Н.С.Кузнєцової. - К., 2000.

64. Проблемы науки гражданского процессуального права / под ред. В. В. Комарова. Х., 2002.

65. Романец Ю.В. Система договоров в гражданском праве России. М., 2001.

66. Ромовська З. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: підручник. К., 2013.

67. Рябоконт С. О. Спадкове правовідношення в цивільному праві. К., 2002.

68. Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах. Х., 2010.

69. Спадкування за законодавством України. Коментар. Судова практика. К., 2009.

70. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві. К., 2007.

71. Страхове право України: Навч. посіб. / За ред. Ю.О.Заїки. К., 2004.

72. Судові прецеденти щодо розгляду судами окремих категорій цивільних справ / Под заг. ред. Бринцева В.Д. Х., 2000.

73. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб.; за ред. Ю.М. Жорнокуя та Л.В. Красицької. Харків, 2017.

74. Толстой Ю. К. К теории правоотношения. Л., 1959.

75. Фурса С.Я. Спадкове право. Теорія і практика: навч. посіб. К., 2002.

76. Халфина Р.О. Общее учение о правоотношении. М., 1974.

77. Харитонов С. О. Вступ до цивільного права України: навч. посіб. К., 2006.

78. Харитонов С. О. Добровільне представництво у цивільному праві України. К. 2007.

79. Харитонов С. О. Цивільні правовідносини. К., 2011.

80. Цюра В. В. Речові права на чуже майно: наук, практ. посіб. К., 2006.

81. Чернооченко С.І. Цивільний процес. К., 2005.

82. Чупрун В.Д. Підготовка цивільних справ до розгляду. Юридичний довідник. К., 1994.

83. Шершеневич. Г.Ф. Учебник русского гражданского права. М., 1995.

84. Шимон С. І. Теорія майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин. К., 2014.

85. Шишка Р.Б. Охорона права інтелектуальної власності: авторсько-правовий аспект. Харків, 2002.

86. Штефан М.Й. Цивільний процес. К, 2006.

87. Штефан М.Й., Дріжчана О.Г. Цивільне процесуальне право України. К., 1994.

11.3 Нормативні акти

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року.
3. Житловий кодекс Української РСР від 30 червня 1983 р.
4. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р/
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003.
6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року.
7. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 травня 2004 року.
8. Закон України “Про автомобільний транспорт” від 05.04.2001р.
9. Закон України “Про авторське право і суміжні права” в редакції Закону України від 11 липня 2001р.
10. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07 грудня 2000р.
11. Закон України “Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов’язань” від 12 листопада 1996 р.
12. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” від 20.10.1996 р.
13. Закон України “Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень” від 01.07.2004 р.
14. Закон України “Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань” від 15 травня 2003 р..
15. Закон України “Про залізничний транспорт” 4 липня 1996 р.
16. Закон України “Про заставу” від 02. жовтня 1992 року.
17. Закон України “Про захист від недобросовісної конкуренції” від 7 червня 1996р.
18. Закон України “Про захист прав споживачів” від 12 травня 1991 р. в редакції Закону України від 1 грудня 2005 р.
19. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 18.09.91р.
20. Закон України “Про іпотеку” від 5 червня 2003 р.
21. Закон України “Про Національний банк України” від 20 травня 1999 року.
22. Закон України “Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні” від 12.12.1997 р.
23. Закон України “Про оренду державного та комунального майна” від 14 березня 1995 р..
24. Закон України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі”.
25. Закон України “Про охорону прав на зазначення походження товарів” від 16 грудня 1999 р..

26. Закон України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” від 15 грудня 1993 р

27. Закон України “Про охорону прав на промислові зразки” від 15 грудня 1993 р.

28. Закон України “Про охорону прав на сорти рослин” в редакції Закону України від 2 листопада 2006 р.

29. Закон України “Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем” від 5 листопада 1997 р.

30. Закон України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” 5 квітня 2001 р.

31. Закон України “Про податок на додану вартість” від 03.04.1997 р.

32. Закон України “Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину не законними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду” від 1 грудня 1994 р.

33. Закон України “Про приватизацію державного житлового фонду”.

34. Закон України “Про страхування” від 7 березня 1996 р.

35. Закон України “Про фермерське господарство” від 19 червня 2003 р.

36. Закон України „Про господарські товариства” від 19.09.1991 р.

37. Закон України „Про управління об’єктами державної власності” від 21 вересня 2006 р..

38. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року.

39. Закон України «Про доступ до судових рішень» від 22 грудня 2005 року.

40. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року.

41. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001р.

42. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року.

43. Конституція України від 28.06.1996.

44. Повітряний кодекс України від 4 травня 1993 р. // ВВР України, 1993., № 25, ст. 274.

45. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 квітня 1994 року № 3 «Про строки розгляду судами України кримінальних і цивільних справ»

46. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12 червня 2009 р. №2 «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ в суді першої інстанції»

47. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12 червня 2009 р. №5 «Про застосування норм цивільно-процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового

розгляду»

48. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 18 грудня 2009 р. № 14 «Про судові рішення у цивільній справі»

49. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 р. №9 «Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову»

50. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2008 р. № 12 «Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку»

51. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 1997 р. №8 «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах»

52. Постанова Пленуму Вищого Спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 30 вересня 2011 р. №11 «Про судову практику застосування статей 353-360 Цивільного процесуального кодексу України»

53. Постанова Пленуму Вищого Спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 01 березня 2013 року №3 "Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ"

54. Постанова Пленуму Вищого Спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 7 жовтня 2014 №11 "Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ та справ про адміністративні правопорушення".

55. Постанова Пленуму ВС України від 1 листопада 1996 р. № 9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя».

Інформаційні ресурси

1. Безкоштовні електронні підручники онлайн «Гуманітарні науки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chitalca.html>.
2. Актуальні проблеми здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав в сучасний період / О. Д. Крупчан // Університетські наукові записки. - 2012. - № 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Unzap_2012_1_25.pdf
3. Микитин, В. І. Теоретичні аспекти цивільно-правової відповідальності та підстави її виникнення URL:<https://www.sworld.com.ua/simpoz2/79.pdf>
4. <http://reyestr.court.gov.ua> - Єдиний державний реєстр судових рішень
5. <http://zakon1.rada.gov.ua> – Законодавство України